

Van de hoed en de rand

7e sociaal-wetenschappelijke studiedagen

Amsterdam, 11 en 12 april 1996

Deze pagina's staan in het teken van de onlangs gehouden sociaal-wetenschappelijke studiedagen. Wij openen met de afsluiting - het uitreiken van de prijzen:

NSV-Scriptieprijs:

Tjebbe Tamboer voor zijn doctoraalscriptie 'Een strategische beschouwing van de Vereniging tegen Kwakzalverij (1881-1995)' (Erasmus Universiteit Rotterdam)

NSV-Artikelprijs:

Mart Bax voor zijn artikel 'Medjugorjes kleine oorlog : Barbarisering in een Bosnische bedevaartplaats', *Amsterdams Sociologisch Tijdschrift* 20 (1993)1 (juni), p. 3-25

VCA/SNWS-Artikelprijs:

Barbara Boudewijnse voor haar artikel 'Fieldwork at home : the interest in psychology and the problem of writing', *Etnofoor* 7 (1994) 1, p. 73-95

De Verwey-Jonkerprijs en de NVMC-Essayprijs werden niet toegekend.

1. De toestand

GEEN PANIEK

Forum 'Morele paniek en maatschappelijke verwildering'

Harry Ganzeboom

Volgens sommigen is de belangrijkste functie van sociologen in onze samenleving die van de vrije intellectueel. In dit aloude Mannheimse ideaal van de sociale wetenschap als kritische spiegel van het maatschappelijk gebeuren figuren sociologen als intellectuelen *pur sang*: niet zozeer door hun feitelijke kennis van het maatschappelijk gebeuren, maar met hun ruime blik en superieure interpretaties zouden sociologen de leden van een samenleving een nieuw denkraam kunnen voorhouden. Alle voorwaarden voor een succesvolle vervulling van deze grote belofte van de sociologie leken aanwezig bij het forum 'Morele paniek en maatschappelijke verwildering' dat de Sociaal-Wetenschappelijke Studiedagen afsloot. Rondom de tafel vier sociologen die hun weg hebben gevonden buiten de dorretoren van de wetenschap: Herman Franke, kritisch criminoloog, Herman Vuijsje, publicist, Jolande Withuis, feministisch columnist en Oussama Cherribi, lid van de Tweede Kamer. Het bleek een club met een nogal hoog gehalte aan binnengrachtelijk provincialisme. Maatschappelijke verwildering leek door hen gedefinieerd te worden als het straatgebeuren in de driehoek begrensd door metrostation Nieuwmarkt, het voormalig Binnengasthuis en het Spui, waar prostitutie, drugs-handel en balletje-balletje op zo onnavolgbare wijze coëxisteren met de fine fleur van de Nederlandse intellectualiteit. Vuijsje onderkende daar wel tekenen van maatschappelijk verwildering, maar had er mee leren omgaan. Een hek om je huis en een baard van drie dagen doen wonderen in de omgang met groepen die de straat onveilig maken. Withuis had moeite met die baard van drie dagen en wees er nog eens op dat mannen verantwoordelijk zijn voor de verwildering. Cherribi prees slechts het

moreel besef in ons land, dat vele malen groter schijnt te zijn dan elders. Franke trachtte ons gerust te stellen met de mededeling dat het met de toegenomen criminaliteit nog wel meevalt, slechts het aantal eigendomsdelicten is met een factor 40 toegenomen sinds de jaren vijftig. Erg zorgelijk is dit niet, er valt nu eenmaal ook meer te stelen dan dertig jaar geleden (maar valt er veertig keer zoveel te stelen?). Als tegenwicht zag hij op andere punten ook een verstrakking van de normen en een groei van het moreel besef, met name in de omgang tussen de geslachten. Niettemin vonden alle discussianten elkaar op de conclusie dat het allemaal niet zo'n aanleiding voor paniek is.

Erg is volgens Franke niet de straatcriminaliteit maar de teloorgang van de publieke televisie, waarin hij onmiddellijk werd bijgevallen door Withuis die Veronica en pissen in portieken op één lijn stelde. Maar het ergste is nog, zo hielden de discussianten elkaar voor, de voortdurende reorganisatie van universiteiten, die steeds minder plaats bieden aan het ongebonden onderzoek waarin vrije intellectuelen hun geest kunnen scherpen. Wat moet er terecht komen van de socioloog als mythenjager, zo vroeg Cherribi zich af, en beloofde zijn politieke gewicht in de schaal te leggen voor het behoud van de onafhankelijke intellectueel.

Probleem is dat van zulk een scherpzinnigheid in dit forum vooralsnog weinig bleek. Het bleef een gesprek van columnisten die elkaar hier en daar kundig een vlieg afvingen, maar die verder in mijn ogen de leden van de samenleving weinig meer te bieden hadden dan wat deze ook al elke avond in *Nova* te zien kunnen krijgen. Men kan natuurlijk volhouden dat hieruit het afkal-

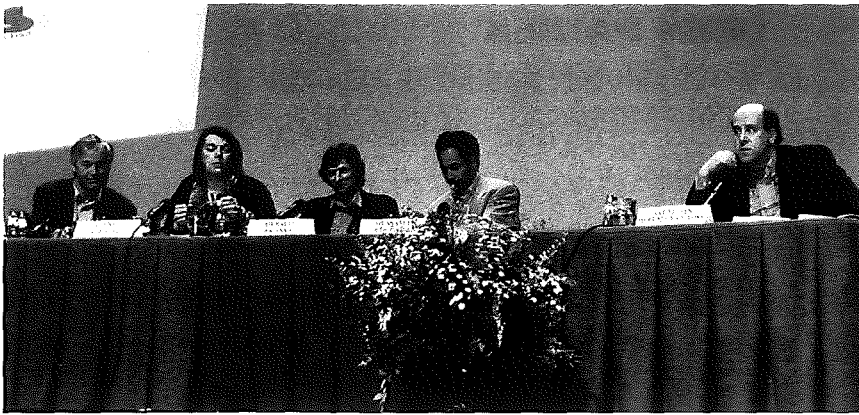

Foto: P. de Jong

vend intellectuele klimaat in de sociale wetenschappen blijkt, maar dat lenen de forumleden niet te bedoelen.

Zij beschouwen zichzelf als de laatste der Mohikanen en dat zijn ze misschien ook wel. Volgens mij bestaat er

SOCIOLOGISCHE REKEN- EN MEETKUNDE

Thema: Waarden en cultuur

Rob van Ginkel

Cultuur en identiteit staan volop in de aandacht van sociale wetenschappers. Allerlei facetten worden vanuit diverse perspectieven onderzocht, beschreven en geïnterpreteerd. Dit bleek eens te meer tijdens de zevende sociaal-wetenschappelijke studiedagen, waar een aantal interessante papers over dit onderwerp is gepresenteerd. Het palet was rijk geschakeerd. Zo kon in één sessie geluisterd worden naar een presentatie over de normen en waarden van Marokkaanse 'boefjes' in Rotterdam, bestudeerd door middel van participerende observatie, alsook naar een betoog over lokale cultuur in een Friese plattelandsgemeente en haar relatie met arbeidsmarktgedrag van jongeren, benaderd via statistische analyses. Natuurlijk was er veel meer te beluisteren, maar ik wil hier ingaan op dit onderscheid in aanpak.

Als nieuwkomer op de studiedagen heb ik me enigszins verbaasd over de diepe kloof tussen sociale wetenschappers die kwalitatief te werk gaan en degenen die meer kwantitatief zijn geïntereerd. Als in Amsterdam opgeleide antropoloog (en socioloog) is me grotendeels ontgaan hoe sterk de tellers en meters in de Nederlandse sociale wetenschappen wel vertegenwoordigd zijn. In Nederlandstalige

vaktijdschriften verschijnen weliswaar geregeld artikelen waarin statistiek niet wordt geschuwd, maar men kan toch geenszins beweren dat ze bol staan van de grafieken, tabellen, multivariate regressie-analyses en wat dies meer zij. Dat was bij sommige presentaties wel anders. Van de overheadprojector werd vaak driftig gebruik gemaakt om *flow-charts* en statistische bewerkingen te tonen. Wat mij ooit aan kwantitatieve methoden is bijgebracht, is kennelijk diep weggezonden, want geregeld bleef het gepresenteerde voor mij geheimtaal. Moeite om een en ander in klare taal uit te leggen werd door de sprekers nauwelijks genomen. 'Arme Nederlanders', dacht ik soms, 'hoe moeten die hier wijs uit worden?' Er wordt zo wel kennis geproduceerd, maar hoe herkenbaar is deze voor de ongeschoolde in de sociologische reken- en meetkunde? Ik ontquam niet aan de indruk dat het middel voor sommige kwantitatieve sociologen doel is geworden. Zij reduceren mensen tot cijfers en schema's en laten handelende, twijfelende, ambivalente, met elkaar binnen grotere samenlevingsverbanden interacterende individuen goeddeels buiten beeld.

Deze keer is ernaar gestreefd meer antropologen bij de studiedagen te be-

in openbare debatten slechts een beperkte vraag naar sociologen die zich beschouwen als de zieners van het maatschappelijk schouwtoneel. Ik stel voor het daarom eens te proberen met een sociologie zonder kapsones, die intellectualiteit weet te verstaan als professionele deskundigheid, berustend op feitenkennis en geavanceerd onderzoek. Als we de ruime denkkaders nu eens een tijdje aan de leden van de samenleving zelf overlaten en hun enkel wetenschappelijke kennis als basismateriaal aanbieden, voorkomen we teleurstellingen.

Harry Ganzeboom is hoogleraar Sociologie aan de Universiteit Utrecht.

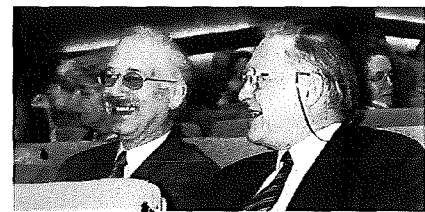

Foto: P. de Jong

trekken. Dit streven is slechts zeer ten dele geslaagd. Voor hen valt er tussen het aanzienlijke cohort kwantitatief georiënteerde sociale wetenschappers ook weinig te halen. Wellicht kunnen de organisatoren van de volgende studiedagen zich nog sterker inzetten om een groter aantal 'kwalitatieve' sessies van de grond te krijgen. Dat het werk van antropologen die moeite waard is, kan blijken uit het feit dat twee hunderde beide prijzen voor het beste artikel in de wacht hebben gesleept. Voor mij tekenend was de verzuchting van een spreker die na veel statistisch gepuzzel een zwak significant verband had gevonden. Hij concludeerde dat hij cultuur beter met een kwalitatieve aanpak had kunnen bestuderen.

Rob van Ginkel, antropoloog en socioloog, post-doc, verbonden aan de Amsterdamse School voor Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek.

1996-4 p11-12 Facts